

9. Ткаченко А.М. Професійний розвиток персоналу – нагальне завдання сьогодення / А.М. Ткаченко, К.А. Марченко // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 1 (35). – С. 194–197.
10. Ягупов В.В. Професійний розвиток керівників професійно-технічних навчальних закладів / В.В. Ягупов // Модернізація професійної освіти і навчання. – 2015. – № 5. – С. 18–31.
11. Ягупов В.В. Професійний розвиток фахівця / В.В. Ягупов // Освітній процес і трансформація сучасного українського суспільства : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 17 квітня 2015 р. – К. : НаУКМА, 2015. – С. 3–6.
12. Amol Padwad and Krishna Dixit. Continuing Professional Development. An Annotated Bibliography. – British Council India, 2011. – 40 p.
13. Andrew L. Friedman. Continuing Professional Development Lifelong learning of millions / L. Andrew. – Taylor & Francis Group, New York, 2012. – 135 p.
14. Continuing Personal and Professional Development at UCL. – UCL Human Resources Organizational and Staff Development, 2014. – 26 p.
15. Continuing Professional Development Policy. February 2012. – Royal Statistical Society, London, 2012. – 17 p.
16. The Effectiveness of Continuing Professional Development. Final Report. – College of Emergency Medicine, London, 2010. – 128 p.
17. UN Competency Development – a Practical Guide. – UN Office for Human Resources Management, 2010. – 194 p.

УДК 378.141

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ЖУРНАЛІСТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ США: НОВІ СТРАТЕГІЇ Й ПЕРСПЕКТИВИ

Грицько Х.Р.,
викладач кафедри іноземних мов
Національний університет «Львівська політехніка»

У статті розглядається функціонування системи вищої освіти в університетах США. Особлива увага приділена підходам до створення навчальних програм для журналістів, запропоновано стратегічні ідеї щодо їх покращення. Аналізуються принципи фундаментальних дисциплін і знань, якими повинні оволодіти майбутні фахівці в галузі журналістики. Досліджено роль міжнародної комунікації для журналістів в університетах США.

Ключові слова: вища освіта США, навчальні плани і програми, журналістська освіта, медіаграмотність, міжнародна комунікація.

В статье рассматривается функционирование системы высшего образования в университетах США. Особое внимание уделено подходам к созданию учебных программ для журналистов, предложены стратегические идеи по их улучшению. Анализируются принципы фундаментальных дисциплин и знаний, которыми должны овладеть будущие специалисты в области журналистики. Исследована роль международной коммуникации для журналистов в университетах США.

Ключевые слова: высшее образование США, учебные планы и программы, журналистское образование, медиаграмотность, международная коммуникация.

Hrytsko K.R. FEATURES OF EDUCATIONAL PROGRAMS FOR JOURNALISTS IN THE UNITED STATES: NEW STRATEGIES AND PROSPECTS

The article dwells upon the functionality of higher education in the US universities. Special attention is drawn to approaches concerning the curriculum development for journalists and new strategic ideas of their improvement are suggested. Principles of fundamental disciplines and knowledge which must be acquired by future specialists in the field of journalism are analyzed. The role of international communication has been also researched.

Key words: US higher education, curriculum and syllabus, journalism education, media literacy, international communication.

Постановка проблеми. Журналістика сьогодні належить до однієї з найбільш розвинутих професій у США. Мало не щороку змінюються не лише техніка й технологія виробництва інформації, а й вимоги до її форм і змісту, а, отже, змінюється уявлення про сучасного журналіста.

Організації міжнародного, європейського та національного рівнів сприяють активізації інтеграційних процесів у сфері журналістики в університетах США, розробляють стандарти й механізми забезпечення якості професійної підготовки журналістів, удосконалюють методику викладання у вищих

навчальних закладах, розглядають питання акредитації та міжнародного визнання навчальних курсів і програм, опрацьовують термінологію відповідно до світових стандартів. Тому журналістика й дисципліни, які пов'язані з нею на цьому етапі, потребують активного включення в процес навчання та виховання підростаючого покоління і професійного підвищення кваліфікації дорослого населення.

Ступінь розробленості проблеми.

Особливості структури навчальних планів для журналістів в університетах США були предметом дослідження таких вітчизняних науковців: Г. Головченка, Є. Федченка, А. Бикова, В. Манакіна, В. Винниченко й ін. Питання кадрового забезпечення вищої школи проаналізовано в роботах К. Астахової. Оцінювання навчальних досягнень студентів-журналістів розглядали В. Кріст, Д. Вівер, К. Кліфорд, М. Стефенс, Ф. Меєр, В. Ліпмен та інші.

Хоча Америка входить до трійки лідерів світових країн із розвитку медіаосвіти, проте певні аспекти не дають їй змогу прогресувати надалі в цій галузі. Широкий географічний простір, культурні, економічні й політичні розбіжності штатів призводять до децентралізованої системи освіти. Саме тому питання прийняття національних стандартів і рамок стосовно створення навчальних планів для журналістів залишається не вирішеним.

Мета статті – розглянути питання функціонування вищої освіти в США, її структуру та особливості навчальних планів для фахівців у галузі журналістики. На основі мети було поставлено такі завдання: охарактеризувати етапи розвитку медіаосвіти й особливості навчання цих періодів; дослідити систему та науково-методичне забезпечення професійної підготовки журналістів в університетах США; проаналізувати організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх спеціалістів гуманітарних наук із журналістики в університетах США.

Виклад основного матеріалу. Особливість американської вищої школи полягає в її багаторівневості й розгалуженості, поділі вищих навчальних на державні та приватні, їх відмінності за якістю й кількістю ступенів, що присвоюються, системі кредитних одиниць і роботі професорсько-викладацького складу. Багаторівневості системи вищої освіти базується на розподілі функцій між навчальними закладами, є тим механізмом, за допомогою якого в США намагаються вирішити проблему підвищення якості підготовки спеціалістів у галузі журналістики.

Підвищення якості й ефективності навчального процесу для журналістів здійсню-

ється здебільшого за рахунок новітніх форм і методів викладання, полегшення умов для занять студентів шляхом індивідуального підходу до навчання, збільшення комплексу сучасних технічних засобів [4, с. 16–18].

Америка є однією з провідних країн, де здійснюється підготовка журналістів на досить високому рівні, проте існують фактори, які не дають їй змоги досягнути єдиної національної системи, зокрема значна відстань між штатами призводить до ізоляції медіаосвіти, особливо тоді коли кожен штат має власний освітній авторитет. Брак обміну досвідом та ідеями серед викладачів журналістики у штатах спричиняє виникнення різних приватних рад і агенцій, які надають власні пропозиції щодо журналістської освіти й навчальних програм. Іншим фактором є те, що Америка як багатокультурна країна стикається з труднощами в досягненні єдиної згоди щодо питань, пов'язаних із медіаосвітою. Останній чинник полягає в тому, що в США немає відповідної теоретичної парадигми, щоб забезпечити педагогічний розвиток медіаосвіти [8, с. 87–88].

Проте, незважаючи на ці перешкоди, журналістська освіта в США розвивається та вдосконалюється. Ще на початку ХХ ст. в Америці було створено Національну раду вчителів англійської мови (National Council of Teachers of English). Тоді багато уваги приділялося обговоренню освітнього значення кінофільмів. У цей період утвердилася модель, зорієнтована на засвоєння практичних навичок роботи в засобах масової інформації (далі – ЗМІ), проте також були спроби внесення в навчальний процес теоретичних дисциплін. Студенти вимушені були працювати вісім годин у типографії і ще п'ять годин у навчальних аудиторіях для вивчення необхідних дисциплін: граматики, правопису, філософії, природничих наук та іноземних мов. У цей період журналістика розглядалася як прикладна дисципліна, яку потрібно було засвоїти через практичну роботу в типографіях [1, с. 37–39].

У 60–80 рр. ХХ ст. в США більшість шкіл журналістики були перейменовані на коледжі ЗМІ, а журналістські дисципліни стали новим предметом наукових досліджень. Порівняно з попереднім періодом, де значна увага приділялась практичній підготовці студентів, а саме їхньому вмінню збирати інформацію, упорядковувати її, здійснювати технологічний випуск, для цього є етапу є характерним вивчення циклу гуманітарних дисциплін [2, с. 102–105].

Початок ХХІ ст. став часом формування американської педагогіки. За допомогою Інтернет-сайтів, публікацій, конференцій вона має найважливіший вплив і на інші

країні. У США починають активно діяти кілька великих асоціацій медіаосвіти: Центр медіаосвіти (Center for Media Education) у Вашингтоні, Центр медіаграмотності (Center for Media Literacy) в Лос-Анджелесі, Освітній відеоцентр (Educational Video Center) у Нью-Йорку, Асоціація «Стратегії медіаграмотності» (Strategies for Media Literacy) і Національний альянс медіакультури й мистецтв (National Alliance for Media Arts and Culture) в Сан-Франциско. У цей період президентом США був підписаний закон «Цілі 2000: Американський освітній акт» (Goals 2000: Educate America Act), який передбачав так звані змістові стандарти з 9 основних провідних предметів. І при цьому авторитет медіаосвіти дав змогу практично в усіх штатах почати впровадження стандартів медіаосвіти. Провідний медіапедагог і дослідник К. Тайнер упевнена в тому, що необхідно посилити медіаосвіту в США завдяки проведенню серйозних і фундаментальних наукових досліджень, упровадженню та оцінюванню програм і практик медіаосвіти, введенню нових програм підготовки журналістів, що сприятимуть їхнім професійним навичкам та обґрунтованому поясненню теорії, цілей і практик медіаосвіти [3, с. 130–131].

Необхідність налагодження та дієвої комунікації з країнами-союзниками й потужні імміграційні потоки зумовили відкриття Інституту служби за кордоном, одним із завдань якого була підготовка фахівців зі спілкування з представниками інших культур. Так з'явився термін «міжкультурна комунікація», яка зараз є самостійною гуманітарною галуззю знань і входить до навчальних планів журналістів у США. Журналісти, які є професійними учасниками комунікації, в тому числі й міжнародної, міжкультурної, міжрелігійної, на жаль, нечасто мають відповідну підготовку в цій сфері. Унаслідок цього виникають психологічні та етносоціальні комунікативні бар'єри, які шкодять професійній діяльності. Журналісти не тільки відтворюють факти й події, а й прямо оцінюють їх зі своєї позиції, а не іншої національної культури. Це призводить до негативних наслідків міжкультурного спілкування та потреби поглибленого вивчення в цій сфері на теоретичному і практичному рівнях.

Теоретична основа міжкультурної комунікації як навчального предмета ґрунтується на окресленні меж поширення міжкультурної комунікації як міждисциплінарної галузі; визначенні концептуального апарату міжкультурної комунікації; утвердженні методології та методичного інструментарію міжкультурної комунікації, беручи до ува-

ги особливості журналістської діяльності в різних засобах комунікації та індивідуальному спілкуванні журналістів в умовах чужого культурного середовища.

Базові принципи міжкультурної комунікації мають тісний зв'язок із такими поняттями, як культура, концептосфера, етнопсихологія, ментальність, національні стереотипи, концептуальні та мовні каринтологія, й багатьма іншими. Журналістська специфіка передбачає висвітлення цих понять на фоні та в безпосередньому зв'язку з теорією комунікації й інформації, основами журналістської професійної етики.

Аналізуючи практичний аспект міжкультурної комунікації, можна стверджувати, що він є найскладнішим для втілення в монокультурному середовищі. Професійна підготовка журналістів покликана навчити студентів сформувати особисті навички персональної поведінки в різних міжкультурних ситуаціях на основі власної культурної компетенції.

Практичний аспект міжкультурної комунікації як навчальної дисципліни для журналістів характеризується загальногуманітарною спрямованістю й спрямований на розвиток відчуття міжнародної етики, правильного сприйняття та журналістського осмислення особливостей психології, поведінки й цінностей інших культур, націй і релігій.

Зміст і структура курсу міжкультурної комунікації повинні відобразити найважливіші проблеми галузі. Серед можна виділити такі основні: об'єктивні чинники міжкультурних відмінностей і їх типологія, теорії комунікації, інших наукових суміжних галузей в аспектах міжкультурної комунікації; контактні вербальні й невербальні коди комунікації; роль, моделі міжкультурної комунікації в різних видах журналістської діяльності; стратегії усунення міжкультурних бар'єрів.

Отже, головна мета міжкультурної комунікації як гуманітарної галузі знань і навчальної дисципліни – єднання людей у всьому світі, встановлення шляхів міжнародного порозуміння та збереження національної культури [5, с. 262–264].

Варто зазначити, що від того, як складена навчальна програма для журналістів, залежатиме, наскільки професійними вони будуть у цій галузі. Проблема професійної підготовки фахівців у галузі журналістики в США обговорюється вченими та дослідниками протягом багатьох років. Було проаналізовано, що професійність спеціалістів у цій сфері базується на отриманні практичних навичок у ЗМІ, а не на теоретичному

сприйнятті інформації. Практичний характер проблеми полягає в такому:

- духовно-моральний стан суспільства деформує навчальний процес, тому важливо знати, як журналістам протистояти цим змінам;

- політика держави в галузі журналістики негативно впливає на підготовку фахівців, тому необхідно визначити, як у таких умовах виховати морально стійкого журналіста;

- немає дієвих методів морального та патріотичного виховання журналістів, їх потрібно розробити й упровадити в навчання;

- важливим фактом є те, що після закінчення вишів журналісти відходять від життєвих принципів, які вони могли б здобути під час навчання.

Як покращити навчальні плани та програми, збільшити кількість тренінгів і застосувати інноваційні методи в навчанні – це деякі з основних питань, які ставлять перед собою провідні виші США, у яких готують журналістів та інших спеціалістів [7, с. 98–102].

Згідно зі щорічним дослідженням напрямів журналістської освіти, здійсненим відомим американським коледжем «Журналістика та масові комунікації Генрі В.» у Грейді, було проаналізовано, що кількість прийому студентів за спеціальністю «Журналістика» в університеті Міссурі знизилася до 9% за період 2011–2013 рр., приблизно до 30% за 5 років у Колумбійському коледжі та 20% за 5 років в університеті Блумінгтон (де журналістика, комунікації, телекомунікації та відеозйомка об'єдналися в єдину школу).

Проте завдяки фінансовій допомозі й удосконаленню навчального процесу вдалося покращити підготовку журналістів у вишах США. Колумбійський університет надавав студентам-журналістам можливість вивчати розширений спектр дисциплін: науку, історію, економіку, політику, культуру, мистецтво тощо. На той час школа журналістики при Нью-Йоркському університеті покращила систему підготовки висококваліфікованих фахівців, надаючи знання в таких ключових навичках, як репортаж, написання новин, розвиток критичного мислення, достовірність і точність. Майбутні спеціалісти навчалися, як використовувати новітні технології, майстерності подачі новин і донесення правдивої інформації до людей.

Огляд школи журналістики в Грейді також виявив, що економічні, політичні зміни, які відбуваються в США, впливають значною мірою на освітній процес, безпосередньо на навчальні програми. Були загальноприйняті якості, які підтверджують професійність журналіста, а саме: спро-

можність повідомляти незаперечні й точні факти, ставити проникливі запитання, розуміти цінності й принципи майстерності та її місце в історії демократії.

У травні 2014 р. відбувся з'їзд Асоціації освіти журналістів і масової комунікації, де обговорювався стан журналістської освіти на цьому етапі й те, які зміни відбудуться до 2025 р. Наприклад, представники Олбрайтського коледжу (Albright College) запевнили, що ключовими професійними якостями журналіста є вміння слухати, спостерігати за подіями, виявляти допитливість, рішучість, не боятися ставити складні питання, працювати з інформацією до моменту, аж поки не зрозуміє її остаточно, правильно застосувати техніку тощо. Ла Сале університет (La Salle University) виділив такі необхідні риси, які потрібно опанувати журналісту, а саме: «прискіпливість» стосовно фактів, спеціалізоване знання щонайменше в одній справі; здатність брати інтерв'ю в будь-кого, вміння повідомляти та писати чітко й точно, наявність розуміння того, як використовувати технологію, та усвідомлення її обмеження в застосуванні. Представники Гірем коледжу (Hiram College) запевнили, що важливим у професійній підготовці журналістів є вміння написати власний репортаж про реальну подію, яка сталася з ними. Монтаж та опублікування цієї інформації є центральним і ключовим у журналістській освіті. Також студенти-журналісти повинні глибоко розуміти закони й етику ЗМІ. Їм потрібно розуміти основні правові принципи й те, як їх застосовувати на роботі [9, с. 4–6].

Підсумовуючи результати з'їзду представників різних вишів США, можемо стверджувати, що журналіст у 2025 р., як і зараз, повинен знати, як шукати інформацію, уміти зібрати її та висловити свою думку стисло, достовірно й цікаво. Це є ключовою моделлю професійної компетентності журналістів, яка була запропонована американським професором Девідом Моулдом:

1. Європейська професійна модель. Зазвичай це дипломна програма з практичними курсами, розрахована на півроку або рік, допомагає розвинути навички в зібранні та редагуванні інформації, а також ознайомлює із законодавством і професійною етикою.

2. Університетська ступінь бакалавра в галузі журналістики. Ця модель використовується в США та інших країнах.

3. Короткі курси, що розвивають навички для випускників університетів зі ступенем в інших дисциплінах.

4. Два типи магістерських програм. Одна з них надає курси, які допомагають розвинути навички майстерності в галузі журна-

лістики, інша призначена в основному для досвідчених журналістів і сконцентрована на соціальних, політичних, економічних і культурних аспектах журналістики, надає теоретичне розуміння медіа та взаємопов'язаних із медіа ефектів, розвиває навички академічного дослідження.

5. Короткі курси, семінари й робочі тренінги для діючих журналістів, які проводяться медіа та іншими організаціями, подібними до Дойче Велле (Deutsche Welle), Всесвітньої служби Бі-бі-сі (BBC), Інтерньюз (Internews), міжнародних донорів типу Міжнародної програми розвитку та комунікацій (IPDC) ЮНЕСКО [6, с. 47–50].

При цьому необхідно відзначити, що журналістська освіта в США являє собою багаторівневу систему підготовки спеціалістів цієї галузі, беручи до уваги потреби суспільства, власників ЗМІ, бізнесу й культурної традиції.

Висновки. Аналізуючи систему підготовки журналістів, можемо зробити висновок, що вона багаторівнева, передбачає спеціалізацію, враховує тенденції і зміни ринку праці, надає студентам і практикуючим журналістам широкі можливості у виборі власної траєкторії фахового навчання й зростання. Професія журналіста є перспективною та популярною в мультикультурній Америці. Ураховуючи динамічний розвиток сучасного глобалізованого суспільства, вища освіта США швидко реагує на запити ринку й пропонує майбутнім журналістам належний вибір програм і спеціалізацій.

Подальші наші дослідження будуть присвячені вивченню новітніх інформаційних технологій у системі підготовки журналістів у вищій школі США.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Быков А.Ю. Формирование представлений о свободе слова: опыт журналистского образования в США / А.Ю. Быков // Известия Уральского федерального университета. Серия 1 «Проблемы образования, науки и культуры». – 2015. – № 3 (141). – С. 37–45.
2. Виниченко В.М. Журналистское образование США: от журналистики к массовым коммуникациям / В.М. Виниченко // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 10 «Журналистика». – 2010. – № 1. – С. 100–112.
3. Головченко Г.О. Развитие медиаосвіти у США / Г.О. Головченко // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. праць третьої Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 12–14 лист., 2012 р.). – Львів, 2012. – С. 129–132.
4. Лунячек В.Е. Деякі практичні питання управління освітою в США / В.Е. Лунячек // Нова педагогічна думка. – 2008. – № 1. – С. 16–20.
5. Манакін В.М. Роль міжкультурної комунікації у підготовці журналістів / В.М. Манакін, Н.М. Манакін // Ученые записки Таврического национального университета им. В. Вернадского. Серия «Филология». – 2006. – № 19 (58). – С. 262–264.
6. Моулд Д. Вызовы и новые направления образования в области журналистики / Д. Моулд // Журналистское образование – повышение качества и новые технологии : сборник VI Южнокавказской конференции СМИ (Тбилиси, 19–20 ноября 2009 г.). – Тбилиси, 2009. – С. 47–50.
7. Шестеркина Л.П. Журналистское образование в условиях конвергенции СМИ / Л.П. Шестеркина. – Челябинск, 2012. – 115 с.
8. Chen G.M. Media (Literacy) Education in the United States / G.M. Chen. – 2007. – № 3. – P. 87–103.
9. Folkerts J. Educating Journalists: A New Plea for the University Tradition / J. Folkerts. – Columbia Journalism School, 2013. – P. 4–6.